

Da ungdommen fyldte 75 år

Udsmykningen var kreeret af skolens mest kreative hænder, udstillingens mange billeder og anekdoter var gravet op fra de dybeste gemmer, og scenens første band var hentet fra Orange Scene på Roskilde Festivalen. Da Esbjerg Ungdomsskole fredag 10. oktober 2014 fejrede sit 75 års jubilæum, skete det med manér. Aftenens program bød på masser af musik, rundvisninger, konkurrencer og historiske tilbageblik på Esbjerg Ungdomsskoles fascinerende, mangesidede historie.

Af Mai Møller Christensen

Liv. Masser af liv.

Sådan kan essensen af Esbjerg Ungdomsskole beskrives, hvis det skal gøres helt kort. Alle de liv, som har fået et af sine kapitler skrevet bag de røde murstensvægge i Østergade. Al den liv og leben, der har fyldt bygningernes opgange gennem årene, hvad enten det har været energiske ungersvende i en pause i motorlære-timerne tilbage i 70'erne, eller fnisende teenagetøser på vej til sodavandsdiskotek i midt-90'erne. For ikke at tale om hele det særlige ungdomsskoleliv, det fællesskab, der dunker som en fast puls gennem hele skolen, og som har fæstet rod på tværs af årgange, skoledistrikter og ikke mindst socialklasser gennem årene.

Og netop liv er der også masser af denne aften klokken lidt i 18, hvor hele Esbjerg Ungdomsskole dirrer af spænding og forventningssommerfugle i maven forud for aftenens fest. Det er fredag 10. oktober 2014, og ungdomsskolen kan fejre intet mindre end sin 75 års fødselsdag. I gården løber rocklegenden Johnny Madsens børnebørn rundt og leger tagfat med deres jakker. Som i en brudevals får de mindre og mindre plads til deres leg, for ind gennem den festlige æresport – skabt af store 75-taller i alverdens farver – strømmer folk, som vil være med ved åbningen af jubilæumsfesten.

I et lille telt midt i gården trykker lyd- og lysfolkene på knapperne og klarer de sidste justeringer. En pige sidder på en trappesten og bider negle. Hun skal ikke selv optræde på gårdens store scene i aften, men det skal hendes veninde, som er med i ungdomsskolebandet "Lost in the Subway", og pigen er søstersolidarisk nervøs. Overalt suser ungdomsskolens personale rundt, i dagens anledning kollektivt klædt i neongrønne ungdomsskole-t-shirts, og alle gæster bliver taget varmt imod.

Fra Orange Scene til Østergade 3

Genkendelsesudbrud lyder allerede rundt omkring. Mellem undervisere og elever. Mellem gamle elever, der gik på samme ungdomsskolehold for mange år siden og ikke har set hinanden i en menneskealder. Mellem tidligere lærerkolleger, ungdomsskoleledere og samarbejdspartnere. "Gud, jamen er det ikke dig, Hanne?". "Nej, hvor er det længe siden!". "Jeg kan slet ikke kende dig. Hvor bor du nu? Er det dine børn, du har med?".

Der udveksles krammere, minder og gensynsglade smil, og det er nok godt, at der er en mikrofon på scenen, så den kan overdøve det hele, da ungdomsskoleleder Anders Winther klokken 18 åbner ballet:

- Vi har været så heldige at kunne kombinere vores jubilæum med Kulturnatten, som finder sted i hele Esbjerg i aften. Her på ungdomsskolen kan vi foruden musikken på scenen også byde på en udstilling i kælderen, helt tilbage fra 1939 og til nu, der vil være rundvisninger, og har man lyst, kan man gå ind i en talkbox og fortælle som sin tid på ungdomsskolen, lyder det opfordrende fra ung-

domsskolelederen.

Også kultur- og fritidsudvalgets formand, Jakob Lose, holder en lille tale og ønsker ungdomsskolen tillykke. Han har selv benyttet sig af ungdomsskolens tilbud, da han var teenager. For eksempel var han i 1990'erne med på en af ungdomsskolens udvekslingsture til Rusland, sammen med blandt andre ungdomsskolens tidligere leder, Anders Munksgaard.

Sådan har en ikke lille del af Esbjergs befolkning minder fra en eller flere oplevelser på ungdomsskolen. Nogle som elever på et af skolens forskellige daghold med støttende udgaver af folkeskolens afgangsfag. Andre som deltagere på et fritidshold om aftenen, hvor de har kunnet udleve deres passioner inden babysitting, motorlære, dans, elektronik, drama, ekstremsport, keramik og alverdens andre emner.

Heller ikke Esbjerg-rockbandet Kellermensch, som lidt efter brager ud over scenen og dermed åbner jubilæet – ligesom de i 2012 åbnede Roskilde Festival fra Orange Scene – kan se sig fri for at have forbindelser til ungdomsskolen. Bandmedlem Christian Sindermann har gået på ungdomsskolen i en årrække, og forsanger Sebastian Wolff er i dag selv underviser på et af fritidsundervisnings musikhold.

Sprut gemt i cisternen

- *We are but army ants*, lyder Sebastian Wolffs karakteristiske stemme ud over skolegården, hvor børn i helt gamle dage legede i frikvarterne på den daværende Østre Skole.

Og selv om det kun er spisetid, og aftensolen endnu hænger og nådesløst lader Kulturnatten undvære det passende mørke, er stemningen i top. Øllene og sodavandene er knuppet op. Hotdogs'ene fra Nillers Pølsevogn er langet over disken. Langhårede og stortatoverede Kellermensch-fans står sammen med begejstrede familiefædre og storsmilende bedstemødre og rokker til musikken, mens snakken om alle ungdomsskoleminderne for en tid må vige. Der er ganske enkelt ikke ørenlyd, mens bandet får lov til at udtrykke ungdommens vildskab.

Oppe på 2. sal i A-bygningen er der dækket op til en middag for en kreds af personer, der er – eller har været - helt tæt på ungdomsskolens liv og virke. Familie- og forebyggelseschef Jørgen Bruun, SSP-leder Steen Bach, Kulturnat-koordinator Lenette Anstensrud og direktør Jørn Henriksen er blandt gæsterne ved bordet. Yngste deltager er den nuværende ungdomsskoleleders tre måneder gamle datter, som fra sin mors favn blander sig pludrende i snakken. Endnu er der 13 år, før hun selv kan starte på et ungdomsskolehold, men hvis hun ellers forstod snakken, ville hun i aften være vidne til en lang række sjove minder om Esbjerg Ungdomsskole.

Jørn Henriksen og hans kone, Judith Kronborg Henriksen, gik begge til førstehjælp sammen på ungdomsskolen i 70'erne. Derudover gik Judith til batik og porcelænsmaling, og Jørn gik til skak.

- Det var på Esbjerg Ungdomsskole, jeg snusede til skakspillet for første gang og blev så grebet af det, at jeg senere begyndte at gå i en skakklub, fortæller Jørn Henriksen.

- Ungdomsskolen var et sted, vi satte stor pris på. Jeg husker lige så tydeligt, hvordan jeg kom hjem med den ene flotte batikdug efter den anden, og så var det også noget helt særligt at komme nede i "Fredagsklubben" hver fredag aften. Det var i kælderen i A-bygningen, og her var der altid en herlig feststemning, og vi piger stod som sild i en tønde ude i trappeopgangen, ler Judith Kronborg Henriksen og fortsætter:

- I porten skulle vi vise vores medlemskort med billede på og blev visiteret af nogle store mænd, for det var forbudt at tage alkohol med ind. Vi piger var dog smarte, for vi gemte små kyllingesnaps under cisternelåget ude på toiletterne. Så gik vi ud og blandede snapsen i vores colaer under festen, afslører hun.

- Ja, og ens lærer skrev på medlemskortet, når man var kommet til undervisningen, og dét tjekkede vagterne. Så hvis man ikke deltog i undervisningen, kunne man ikke komme ind i fredagsklubben, ler Jørn Henriksen.

- Andre kastede alkohol over muren. Ungdommen var jo nok, som ungdommen altid har været. Men vi havde det enormt sjovt, og ud over selve diskoteket nede i klubben, hvor der var dunkel belysning og stroboskoplys og rigtig danse- og hyggestemning, var der også aktiviteter ovre i gymnasstiksalen. Man kunne spille bordtennis, billard, bob og andre spil. Det var nok rart for de generte drenge. De gad ikke det der med at danse hele tiden, griner Judith Kronborg Henriksen.

Fornem opvarmning

Tilbage i nutiden er Kellermensch sluttet af på gårdens scene med vanligt eftertryk, men aldrig så snart er klapsalverne stilnet af, før et nyt band står klar til at tage tråden op. ”Lost in the Subway” lyder navnet på det meget unge band, som leverer covernumre, og som er vokset frem af ungdomsskolens samspilshold, og med god succes.

- *This love is taking its toll on me*, synger den unge kvindelige forsanger med det lilla hår selvsikkert ud i aftenmørket, og tilskuerne i gården falder ind i rytmen med hele kroppen. Det bliver endnu en energisk og flot koncert, og lysten til musikken og til at drive det vidt stråler ud af alle de unge musikere. Grønt lys bader bandet i et mytisk skær, og ”Lost in the Subway” virker alt andet end lost, som de står der på scenen.

- Vi har moret os en del over, at Kellermensch i aften var opvarmningsband for os, forklarer bandmedlem Trine Guldberg Jakobsen med et skævt smil efter koncerten, hvor hun går rundt på ungdomsskolen og hygger sig med bandveninden Katharina Hansen.

- Ja. Og vi er vildt glade for, at vi som unge i Esbjerg har ungdomsskolen. Skolen gør rigtig meget for os. De har både hjulpet os i gang med at spille sammen og sørget for, at vi har kunnet komme meget ud og optræde med vores musik, tilføjer Katharina Hansen. På scenen har The Beverly Band nu indtaget rampelyset.

- Happy Kulturnat! ønsker den engelske sanger, Adam Beverly, i mikrofonen, ligesom han ønsker ungdomsskolen tillykke med det skarpe hjørne. Sammen med kulturskolens afdelingsleder, Toke Knudsmark giver han den derefter max gas, så melodiske folk-toner indrammer skolen og dens jubilæumsgæster i en glad atmosfære.

Fra piber til piercinger

Samtidig, i den sagnomspundne kælder i bunden af A-bygningen, tager mange af aftenens gæster turen forbi de to udstillinger, man kan nyde. Hvis altså man ikke går i stå ved boden med forfriskninger og guf. Den ene udstilling er et farverigt potpourri af billeder, hvor nuværende ungdomsskoleelever har udtrykt tallet ”75” på alverdens visuelle måder. Man kan stemme på, hvilket billede man bedst kan lide. Den næste udstilling er en imponerende historisk rejse gennem Esbjerg Ung-

domsskolens udvikling. Lige fra den spæde start i 1939, med sort/hvid-fotos af piberygende ungersvende, der iklædt deres stiveste puds tog del i ”mande-holdene” på 40’ernes ungdomsskole: Motorlære, mekanik, matematik, fysik og den slags. Og frem til i dag, hvor unge med punkerhår og piercinger går til parkour og DJ-træning.

Det er Elsa Rasmussen, som har lavet både udstillingen og et jubilæumshæfte med et rids over skolens udvikling fra 1939 og til i dag. Med ansættelse i 1984 har Elsa Rasmussen arbejdet på skolen i ikke mindre end 30 år. Siden 2005 har hun været souschef, og hun ser tilbage på ungdomsskolens utallige og alsidige tilbud fuld af glæde:

- Når jeg tænker på alt det, der sker på den her skole, og alle de unge, som har gået her hos os og fået en oplevelse og en udvikling for livet, så er det jo egentlig ret fantastisk. Esbjerg Ungdomsskole er både dagholdene for forskellige grupper af unge, der har brug for en anden type undervisning end folkeskolen for at komme i hus med deres afgangsbevis. Og det er fritidsundervisningens elever, som får lov at udfolde og udvikle deres evner inden for alt fra musik til motorlære. Man kan gå til kinesisk, man kan gå til zumba, man kan gå til foto. Man kan gå til alt muligt. Ikke fordi det altid har været en nem sag at være ungdomsskole og skulle omstille sig efter tidens økonomiske, politiske og kulturelle forandringer, men det er spændende, og der er sket så meget, siden jeg i 1984 blev ansat, og hvor der var noget mere stille på skolen end i dag, siger Elsa Rasmussen.

En skole for de ufaglærte

Esbjerg Ungdomsskoles historie rækker helt tilbage til 1939, hvor skolen formåede at blive Danmarks første ungdomsskole. Esbjergs fremsynede folketingsmand, Julius Bomholt – der også var formand for skolekommissionen og skoleudvalget i Esbjerg – var en af forkæmperne for, at der skulle være en skole for de ufaglærte. For bybudene, arbejdsdrengene og husassistenterne. I første omgang var det kun drenge, der frekventerede skolens aftenhold: Jern/beton, vejarbejde, dræning, motorlære og lidt simpel regnskabsføring. Ungdomsskolen lå dengang på Rørkjær Skole i Esbjerg, og tanken var, at de unge fik færdigheder, som de kunne gå direkte ud og bruge i deres erhverv.

I 1940 fik Odense og Silkeborg også en ungdomsskole i stil med Esbjergs, og i 1942 kom loven ”Ungdomsskolen for den ufaglærte ungdom”. I 1954 blev ordet ”ufaglært” slettet. Desuden var pigerne også begyndt på skolen og gik for eksempel på husassistentskole og i ekspeditriceklasse. Skolen var blevet for alle 14-18-årige, også de skolesøgende, og både antallet af elever og hold voksede støt. Piger og drenge var adskilt på hver deres hold, og der var stadig stor fokus på de erhvervsrettede fag, for eksempel kurser i fysik/kemi for vordende sygeplejersker og prøveforberedende fag, ligesom der var flerårige handels- og transportuddannelser.

I en årrække havde Esbjerg Ungdomsskole hjemme i den såkaldte ”Anneksskolen” i Skolegade 54, hvor Kultur- og Fritidshuset i dag ligger. Så flyttede ungdomsskolen tilbage til Rørkjær, og først ved kommunesammenlægningen i 1970 kunne Esbjerg Ungdomsskole rykke ind i egne lokaler, nemlig da Østre Skole i Østergade lukkede. Nu begyndte endnu flere fritidshold at spire frem i aftentimerne. Og i 1980’erne startede en æra med en enorm vifte af nye tilbud og projekter i dagtimerne, der skulle fange unge fra forskellige socialgrupper.

- Noget af det første, jeg var med til at starte, var P-klasserne med deres prøveforberedende enkeltfag. P-klasserne eksisterer den dag i dag, hvor vi har 24 elever, som får en undervisning med særlig støtte frem mod en 10. classes-eksamen. Samtidig havde vi heldagsundervisningen med dagsklas-

serne, som i dag lyder navnet ”De små hold”. Vi kastede os også ud i en åben datastue, hvor kon-tanthjælpsmodtagere og andre kunne få edb-kursus, vi havde samarbejdsprojektet ”Kedeldragten”, hvor unge var med til at sætte en gård i stand, og vi etablerede en 10. klasse med brobygning, for-tæller Elsa Rasmussen.

Dyrene er der endnu

Senere fulgte Den Frie Ungdomsuddannelse (FUU), Projekt-X, ungdomsudvekslinger med andre lande og Ungdomskommuneforsøget, hvor unge skulle engageres politisk og organisatorisk, og hvor Ungdomshuset Konfus kom til verden. Der var Projekt Tråden, aktiveringsprojektet Strax, for-søget Stærk Fritid og endelig den Flerkulturelle Forskole fra 2004. Her får børn af anden etnisk her-komst en blid start på skolelivet ved at gå i klasse sammen og blive styrket i det danske sprog. I 2007 kom der endnu en kommunalreform, og ligesom kommunerne blev også ungdomsskolerne i Ribe, Bramming og Esbjerg lagt sammen – under navnet ”Esbjerg Ungdomsskole”. Udviklingen fortsatte.

- Det seneste projekt, vi har startet op, var Base Camp, som henvendte sig til unge med en anderle-des type problemer på hjemmefronten, nemlig de anbragte unge, men det blev lukket i år. Det ærg-rer mig helt vildt, at politikerne ikke ville fortsætte projektet. Sådan er ungdomsskolelivet også. Men vi klør på, smiler Elsa Rasmussen.

Ude i gården har mørket lagt sig som en dyne omkring tilskuerne, der dog får deres ansigter lyst op af spotlyset fra scenen. Adam Beverly har endnu et par numre i ærmet. Bagerst i gården sidder en flok unge tæt sammen på nogle borde-bænke-sæt og snakker, mens de betragter den graffitikunst, der også er vokset frem i løbet af jubilæumsdagen. Kunstner René Holm har sammen med en flok ungdomsskoleelever dekoreret muren.

På gangene viser nuværende elever deres forældre rundt og forklarer, hvor deres undervisning fin-der sted. Samme rundtur tager en flok noget ældre elever, nemlig nogle helt tilbage fra dengang, der stadig var folkeskole på adressen Østergade 3. Dem, der gik på Østre Skole. De er dukket op til ju-bilæet for at se, hvordan deres gamle skole har klaret transformationen til ungdomsskole – og til de-res store glæde er der mange ”rester” tilbage. Dyremotiverne på væggene i B-fløjen er intakte, som de var det dengang i 1950’erne og 1960’erne. Stentrapperne og de gamle gelændere er stadig de samme. Gården ligner sig selv, bortset fra at den – med Kirsten Søholt Djernæs’ ord – ”virker me-get mindre end dengang, hvor den forekom så stor”.

”A sæjer jæ”

Kirsten Søholt Djernæs gik alle sine ti skoleår på Østre Skole, fra 1952 og frem, og for hende bliver en rundtur på skolen som en tur hen ad Memory Lane:

- Underskolen lå lige heroppe, hvor der nu er kontor. I toppen af bygningen var der franske altaner, kan jeg huske. Jeg kan også huske lærerne, hvor nogle af dem var nogle skrappe nogen. Vi stod i to rækker ude i gården hver morgen, og der blev slået hårdt ned, hvis man ikke stod pænt, eller hvis man kom for sent. Jeg boede i Kirkegade, og vi var også nogle, der ikke måtte cykle i skole. Men jeg snød og stillede cyklen omme i Skolegade og gik det sidste stykke, smiler Kirsten Søholt Djer-næs, der især husker sanglæreren Hørlei, klasselæreren Frøken Stensig, de mange frikvarterlege med hønseringe og marmorkugler – for ikke at tale om den gratis mælk og skolemaden, som ikke var så lækker.

En anden tidligere elev, Elsebeth Christensen, gik på skolen fra 1967 til 1970, og hun genfinder med stor glæde sit gamle klasseværelse – på 2. sal i A-bygningen.

- Jeg sad derhenne. Til højre, ind mod væggen, forklarer hun ivrigt.

- Vi havde Fru Bak til engelsk, Bent Jørgensen til gymnastik og Fru Gross til tysk. Vi havde også biologilærer Berendsen, som tyggede sin mad 30 gange, og så var der lærer Mathiesen, som kunne være noget så ubehagelig over for os børn fra landet. Han spurgte mig engang: ”Elsebeth, siger du ”Jeg” eller ”Jæ”?”. Hvortil jeg selvfølgelig svarede ”A sæjer jæ” – og blev til grin i hele klassen, fortæller hun med et smil.

Mere end en skole

Jubilæumsdagen er ved at lakke mod enden. Klokken har passeret 21. Men endnu er der et vigtigt og festligt punkt på programmet: Underholdning med rapper og tidligere elev på Esbjerg Ungdomsskole, Anders Vestergaard, aka One Hand.

Han har gjort rap til sin kunstart og lidenskab, for han kan det der med at skabe blærede rim og skarpe pointer, og han gør det tilmed som en ”live-rap”, hvor han simultan-digter sine tekster, samtidig med at han modtager ordene. Derfor lader han også flere gange under denne intimkoncert i kælderen publikum komme med ”indmaden” – ordene – som han så rapper ud fra.

- Sagde I ”høvdingebold”, ”karakter” og ”varme øl”?, spørger han ud i salen, hvor de opfindsomme blandt publikum nikker forventningsfuldt.

Kort efter er stikordene forvandlet til en stikkende raptekst, og der bliver båret hujet og slået-sig-på-maven-af-grin blandt gæsterne. Anders Vestergaard har også taget et helt repertoire af fyrrige ørebaskere med, og alle sange indkasserer bragende klapsalver. Ikke mindst da turen kommer til Anders’ sang om Esbjerg Ungdomsskole.

- *Man kunne komme her og lære herre blæret håndværk / Dansk og matematik er ikke for alle mennesker / derfor kunne man komme her og bruge sine talenter*, synger Anders Vestergaard og lader til at ramme plet hos både unge og voksne, elever og undervisere.

- *Lige meget om du er bog-klog eller har nogle behov / så er det mellemfingeren i vejret, fuck jante-lov! / se ikke på verden som farlig, ingen forskrækkelser / fuld fart frem og så ikke hav nogen begrænsninger / så lad os gå i samlet kvadrille / det er ikke bare en skole, det er en familie!*

Sådan lyder de. Ordene, der bliver blandt de sidste af mange, der er sagt denne aften på Esbjerg Ungdomsskole. Fødselsdagsbarnet er blevet fejret med manér. Fortiden og nutiden er blevet hyldet. Nu er det tid at pakke musikgrej sammen i gården, puste ud sammen, klappe hinanden på skulderen oven på en vellykket aften. Så det gør de. Ungdomsskolens elever og ungdomsskolens personale. Sammen gør de det, for sådan er ånden. Mentaliteten. Det er nemlig rigtigt, hvad Anders ”One Hand” Vestergaard synger: Der er tale om ikke bare en skole, men om en hel familie.